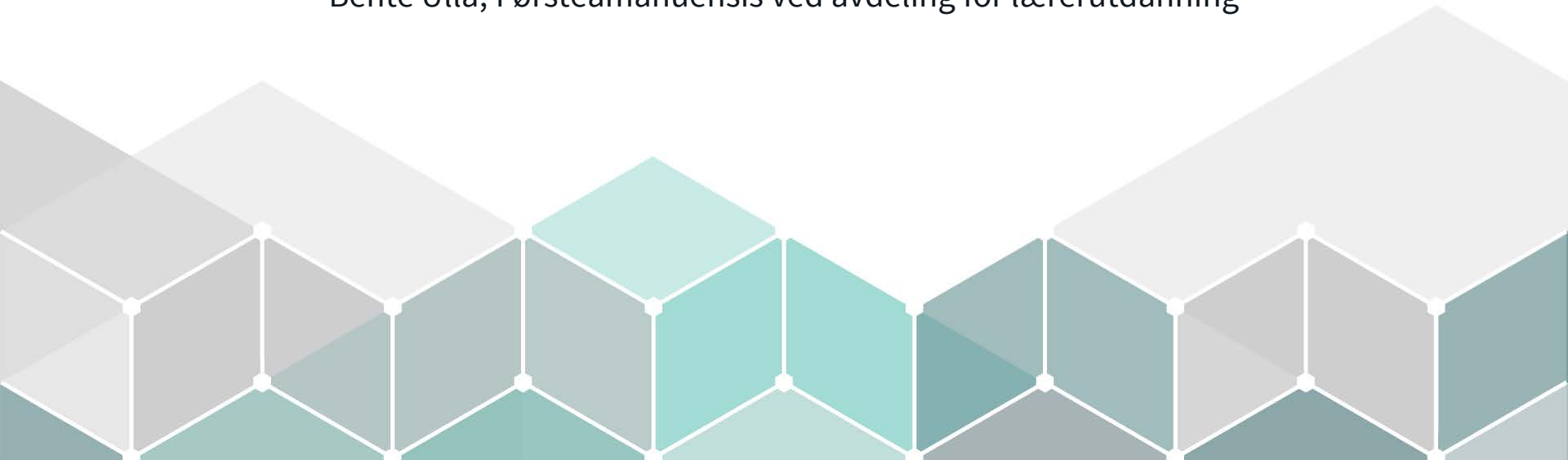

Innspill fra Høgskolen i Østfold til Ekspertutvalget om barnehagelærerrollen

Ann Sofi Larsen, Førsteamanuensis ved avdeling for lærerutdanning
Bente Ulla, Førsteamanuensis ved avdeling for lærerutdanning

Her er vi

FREDRIKSTAD

- › Helse og velferd
- › Ingeniørfag
- › Scenekunst

HALDEN

- › Lærerutdanning
- › Økonomi, språk og samfunnsfag
- › Informasjonsteknologi
- › Fremmedspråksenteret

- › *BACHELORSTUDIUM I BARNEHAGELÆRERUTDANNING, HELTID OG DELTID*

Med mulighet til å gå videre, bl.a. med:

- › *MASTERSTUDIUM I BARNEHAGEPEDAGOGIKK OG SMÅBARNSVITENSKAP (0 -3 ÅR)*
- › *MASTERSTUDIUM I SPESIALPEDAGOGIKK*

I tillegg til:

- › *Veilederutdanning for praksislærere i barnehagen (30 stp)*
- › *Naturfag og matematikk i barnehagen (30 stp)*

Totalt utgjør dette ca. 700 barnehagelærere under utdanning og videreutdanning ved Høgskolen i Østfold

FoU-gruppen Småbarnsvitenskap (0-3 år)

- Hovedfokus i forskningsgruppen er rettet mot *pedagogisk virksomhet med og blant barn **under tre år***
 - FoU-gruppen ledes av Dosent Ninni Sandvik

Forskergruppen Småbarnsvitenskap (0-3 år)

<https://www2.hiof.no/nor/avdeling-for-larerutdanning/forskning-og-utvikling/smabarnsvitenskap-0-3-ar>

Medlemmer:

Dybvikstrand, Trine Sofie - høgskolelektor i kunst og håndverk

Hoveid, Sigrid - høgskolelektor i pedagogikk

Johannesen, Nina - førsteamanuensis i pedagogikk

Kolle, Tone - emerita høgskolelektor

Larsen, Ann Sofi - førsteamanuensis i pedagogikk

Lund, Beate - høgskolelektor i pedagogikk

Lunde, Merete Ellen - høgskolelektor i pedagogikk

Nyhus, Mette Røe - førstelektor i pedagogikk

Rudolph, Kari-Mette - høgskolelektor i pedagogikk

Sandvik, Ninni (leder) - dosent i pedagogikk

Ulla, Bente (nestleder) - førsteamanuensis i pedagogikk

Doktorgradsarbeider fra HiØ, pedagogikkseksjonen BLU

Dosent **Ninni Sandvik** (2013): *Medvirkning og handlingskraft i småbarnspedagogieks praksiser. Horisontalt fremforhandlet innflytelse*. Avhandlingen i fulltekst: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:633213/FULLTEXT02.pdf>

Førsteamanuensis **Ann Sofi Larsen** (2015): *Forstyrrelers paradoksale kraft. En studie av hvordan forstyrrelser kan virke produktivt i pedagogisk arbeid i barnehagen*. Avhandlingen i fulltekst: https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/id/387837/AnneSofi_Larsen.pdf

Førsteamanuensis **Bente Ulla** (2015): *Arrangement av kropp, kraft og kunnskap: Ein studie av profesjonsutøvinga til barnehagelæraren*. Avhandlingen i fulltekst: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/48659>

Førsteamanuensis **Nina Johannesen** (2016): *Medvirkning som tiltale. Møter med små barns uttrykk, pedagogers tenkning og tekster av Emmanuel Levinas*.

Første antydning til problemfelt: ***hvordan rommer barnehagelærerens rolle sammensatt kunnskap om de yngste barna?***

Grunnleggende kunnskaper og ferdigheter knyttet til profesjonsetiske perspektiver er nødvendig i pedagogisk arbeid med de yngste barna [...]

Barnas alder og utvikling fordrer etisk årvåkenhet og selvrefleksjon når det gjelder egne handlings- og relasjonsmønstre. Små barns sårbarhet og avhengighet vil sammen med en respekt for deres kompetanser og bidrag danne grunnlaget for god profesjonsutøvelse. Særlig stiller de yngste barnas kroppslige uttrykks- og kommunikasjonsformer høye krav til profesjonsutøvernes iaktakelsesevne, etiske bevissthet og vilje til (selv)refleksjon

Problemfelt 2

Hva vil barnehagelærerens ansvar overfor barn i en foranderlig verden innebære?

Å ønske nye generasjoner velkommen til verden – mellom det bestående og det nye

Nødvendigheten av ikke å vite - utfordrer barnehagelæreren til å gi slipp på forventninger om at det er de voksne som skal tilrettelegge, planlegge og ha kontroll.

Barnehagelærerne må risikere det som ikke kan beregnes eller forutses

En av barnehagelærerne jeg snakket med, fortalte om en situasjon hvor hun var i ferd med å stoppe noen barn og deres lek fordi den gikk ut over en regel personalet hadde diskutert seg frem til, og som de tenkte ville hjelpe dem med å gjøre vurderinger. Istedenfor å iverksette regelen og stoppe barna og leken, stoppet hun imidlertid seg selv.

«Jeg blir oppmerksom på at dette er barnas måte å forske på, og deres måte å finne ut av hvordan ting fungerer. Jeg kjenner på at jeg gjør noe riktig når jeg greier å stoppe opp og vise respekt for det de holder på med. Jeg ser deres engasjement og hvor opptatt de er av det de holder på med»

(Larsen, 2015)

Problemfelt 3

Barnehagelæreres evne til å yte motstand mot forhold som forsøker å redusere det komplekse ved barns liv og ved pedagogisk arbeid

Pedagogisk arbeid er aldri gitt, enkelt eller lett å forstå

Fordi menneskelig eksistens er betinget av pluralitet og vi derfor ikke kan vite hva som kan skje, påpeker Arendt (1998) at det kan være fristende å erstatte de manges handlinger med én aktivitet. Arendt gjør oss oppmerksom på at vi gjennom slike forenklinger setter begrensinger for hva vi kan se for oss, og for hvordan vi forstår pedagogisk arbeid.

Problemfelt 4

Barnehagelæreres dømmekraft og deres evne til å gjøre unike vurderinger

Utøvelse av skjønn – samværets tenkning (Arendt, 1978)

Basert på mange års yrkeserfaring har barnehagelærerne vi har hatt samtaler med, en omfattende erfaring å vise til, og nettopp fordi deres kunnskap bygger på forståelser for at pedagogisk arbeid aldri er gitt, enkelt eller lett å forstå, bruker de hverandre for å bli oppmerksom på noe mer enn det som umiddelbart er synlig. Gjennom vissheten om aldri å kunne vite helt sikkert, eller en gang for alle, får de samtidig ny innsikt om pedagogisk arbeid

En ytterligere problemstilling oppstår når vi setter **etikk** og **estetikk** i sammenheng:

Hvordan kan barnehagelærerens rolle beskrives om vi tar utgangspunkt i at vår væren i verden eksisterer gjennom kropp?

Varhet det sansende mennesket har vært produktive når vi har søkt å

- unngå en underordning av de yngste barnas bidrag i pedagogiske prosesser
- og videre: for å unngå å forenkle læringsprosesser i barnehagens virksomhet

En av personalet sa det slik:

*«Jeg synes vi har kontroll,
selv om vi har noen som
sitter på fanget.*

Vi har øynene med.»

Personalet forteller om hvordan de bruker blikket og ser på hverandre for å vurdere om de kan fortsette med det de foretar seg.

Her fremtrer øyet, gjennom blikkets funksjon, som et fremtredende redskap i arbeidet med å justere praksis:

Intervjuer: Men hva er det du ser da [når du har øynene med]?

Personale: At den andre voksne reagerer. På hva som skjer, hvis det er noe som skjer, da.

Intervjuer: Så du ser på kroppen og blikket til den andre voksne?

Personale: Mm.

Intervjuer: Så, den sier ikke noe verbalt til deg, som: «Jeg har kontrollen.»

Personale: Nei, nei, vi bare ser det, sånn... Vet ikke?

Personale: Vi ser det på blikka,

Personale: Ja, ja, vi gjør jo det,

Personale: Vi leser hverandre,

Intervjuer: Kan ikke dere fortelle om det? Hvis dere leser, hvordan leser du henne?

Personale: Nei, jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare det, men du ser det på blikka liksom, hvis det er noe, noe som skjer, eller skal gjøres. Hvis det er et barn som skal ha hjelp, også kommer til deg, da kan jeg liksom se på henne.

[...]

Personale: Det går mye på blikk, tror jeg, ja, jeg tror det.

Personale: Jeg kan aldri forklare helt hvordan jeg skal lese det.

[...]

Å stoppe ved rollens performative aspekt

The Indiscreet Jewels
(Les Bijoux Indiscrets)
Magritte, 1963

«Det er når den profesjonelle yrkesutøveren involverer seg praktisk og konkret i ein profesjonell aktivitet, at den profesjonelle kompetansen og kunnskapen vert konkretisert og verkeleggjort. Det er da fagelege standardar og etiske prinsipp får praktisk meaning. Den samhandlinga som den praktiske involveringa krev, skaper også viktige vilkår for profesjonell yrkesutøving (Måseide, 2008, s. 369)».

Sammenfatting av spørsmål og problemstillinger:

Hvordan rommer barnehagelærerens rolle sammensatt kunnskap om de yngste barna?

Hva vil barnehagelærerens ansvar overfor barn i en foranderlig verden innebære?

Hvordan rommer barnehagelærerens rolle motstand mot forhold som forsøker å redusere det komplekse ved barns liv og ved pedagogisk arbeid?

Hvordan fremstår barnehagelærerens rolle i lys av dømmekraft og evne til å gjøre unike vurderinger?

Hvordan tar barnehagelærerens rolle utgangspunkt i at vår væren i verden eksisterer gjennom kropp?

Utvalgte arbeid fra HiØ som på ulike måter tar opp relevante problemstillinger rundt barnehagelærerens rolle:

- Andersen, C., Halmrast, G. S., Otterstad, A.M., Sandvik, N., Østerås, B. (2013). Kort(e)slutninger om barnehagebarns opplevelser og erfaringer? *Første steg, nr. 2*, 2013.
- Afdal, H. W., Johannesen, N., Anker, T., Schjetne, E. og Afdal, G. (2015) *Etikk i profesjonell praksis. Et følgeforskningsprosjekt knyttet til Utdanningsforbundets implementering av Lærerprofesjonens etiske plattform*, Halden, Høgskolen i Østfold.
- Bloch, M.; Bustos, M. M. F.; Lenz Taguchi, H.; Osgood, J.; Otterstad, A. M.; Sandvik, N. (2014). Editorial. *Reconceptualizing Educational Research Methodology (RERM) 2014, volum 5.(2)* s. 1-4.
- Hatlem, M. Braathen, M. E., Elisenberg, M., Kolle, T., Nolet, R., Strand, T. (2013) *Barnehagen - et vindu mot verden. I: Barnehagen som lærings- og dannelsarena: Prosjektrapport fra Sør-Trøndelag og Østfold: Artikkelsamling*. Oslo: Utdanningsdirektoratet 2013 s. 167-180
- Johannesen, N. (2016) *Barnehagen som utdanningsarena?* I Sandvik, N., Johannesen, N., Larsen, A., Nyhus, M., Ulla, B. Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner (2016), Fagbokforlaget, Bergen.
- Johannesen, N. (2015) *Medvirkning som tiltale. Møter med små barns uttrykk, pedagogers tenkning og tekster av Emmanuel Levinas*. Phd-avhandling ved Universitetet i Stavanger.
- Johannesen, N. (2015) *Emmanuel Levinas* i Barnehagefolk nr. 3 2015
- Johannesen, N., Larsen, AS og Sandvik, N. (2013): *Med kjærlighet til barenahgefeltet* i Greve, A., Marreaunet, S. og Winger, N. (2013) Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen, Fagbokforlaget, Bergen
- Johannesen, N. (2013): *Overflowing every idea of age, very young children as educators* i Studies in Philosophy and Education
- Johannesen, N. (2013) *Tvil som drivkraft* i Nordisk barnehageforskning
- Johannesen, N. (2012) *Å se det unike i små barns uttrykk – med Levinas som linse* i Bae Berit (red) *Medvirkning i barnehagen: potensialer i det uforutsette*, Fagbokforlaget, Bergen

- Kolle, T., Larsen, A.S. og Ulla, B. (2017). *Pedagogisk Dokumentasjon. Inspirasjoner til bevegelige praksiser. 2. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kolle, T. & Nyhus, M.R. (2013). "Tenk om Emilie het Emilie?". *En rapport fra Østfold om pedagogisk likestillingsarbeid i barnehagen*. Halden: Høgskolen i Østfold.
- Larsen, A.S. (i prosess) Når vanskeligheter vernes om og ønskes velkommen. *Kognition & Pædagogik* nr. 106 – nr. 4, 27. årgang.
- Larsen, A.S. (2017) Oppdagelser og nye begynnelse – å se det vanlige med stadig nye blikk. I Skibsted Jensen, M; Karlsen, T.J. og G. Luthen (red.) *Veiledning og oppdagelse*, (kap.1).
- Larsen, A.S. (2016). Å føre sine begynnelse til verden. I N. Sandvik (red.), *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi* (s. 113–130). Bergen: Fagbokforlaget.
- Larsen, A.S. (2015a). *Forstyrrelers paradoksale kraft. En studie av hvordan forstyrrelser kan virke produktivt i pedagogisk arbeid i barnehagen*. Doktoravhandling. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Norsk senter for barneforskning, NTNU, 2015: 151. Trondheim: NTNU Grafisk senter.
- Larsen, A.S. (2015b). Jacques Derrida – en gang til, igjen og igjen ... I Tenkere i tiden. *Barnehagefolk*, 3, s. 48–53.
- Larsen, A.S. (2014). Potensialer i ubestemmelige øyeblikk. Oslo: Nordisk Barnehageforskning / *Nordic Early Childhood Education Research Journal* 8(4), 1–13.
- Larsen, A. S. (2012). Hvordan stopp skapte nye vilkår for praksis. I A-L. Arnesen (red.), *Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser* (s. 149-169). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lunde, M. E. (2015) Møtets magi.. *Barnehagefolk* 2015 ;Volum 32.(2) s. 68-70
- Nyhus, M.R. (under publisering). Produksjoner av medvirkning. Materielle møter i småbarnspedagogiske praksiser. I Svenningens og Wolf (red.). *Perspektiver på medvirkning i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nyhus, M. R. (2016). Læring sett som flyt mellom menneskelige og alle andre former for materialitet - bak antroposentriske forståelser av læring. I N. Sandvik (red.), *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner: læring møter filosofi*. Bergen: Fagbokforlaget
- Nyhus, M.R. (2013). *Ventebølger. Venting og de yngste barnas rom for medvirkning i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rudolph, K-M. (2015) *Tilvenning. En teoretisk og empirisk utforskning av fenomenet tilvenning i barnehagen*. Masteroppgave HiOA (<http://hdl.handle.net/10642/2726>)

- Sandvik, N., Larsen, A. S. Ulla, B., Johannesen, N., Nyhus, M. R. (i prosess) *Deconstruction with sharp scissors: struggling with pedagogical practices*. Høgskolen i Østfold.
- Sandvik, N. (2016). Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner i et sammenvevd og uoversiktlig psykologisk, pedagogisk, politisk og økonomisk felt. I N. Sandvik (red). *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2016). Hva handler dette om? Samtale om substans. I N. Sandvik (red). *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2016). Bortenfor skillet mellom teori og praksis: tilblivelsesøyeblikk, preferanser og fascinasjoner. I N. Sandvik (red). *Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2016). Hva er din kommentar til meldingen? Intervju i *Første steg*. Oslo: Utdanningsforbundet.
- Sandvik, N. (2016). Intet er mer som skrift i sand enn løfter om kjærlighet. *Barnehagefolk*, Oslo: Pedagogisk Forum.
- Sandvik, N. (2016). Lyttingens edle kunst. *Dagsavisen*, Nye meninger.
- Sandvik, N. (2016). Stopp dvergingen av de yngste barna! *Dagsavisen*, Nye meninger.
- Sandvik, N. (2015). Posthumanistiske perspektiver. Bidrag til barnehageforskningen. I A.M. Otterstad og A. B. Reinertsen (red.). *Metodefestival og øyeblikksrealisme-eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandvik, N. (2015). Stopp jakten på det normale barnet. *Forskning.no* <http://forskning.no/2015/03/stopp-jakten-pa-det-normale-barnet>. Publisert 19. 03.2015.
- Andersen, C. E., Sandvik, Ninni (2015). Gilles Deleuze. *Barnehagefolk 2015* ; volum 32.(3) s. 36-40.
- Sandvik, N. (2014). Når gode intensjoner spenner ben på seg selv. I G. Afdal, Å. Røthing og E. Schjetne (red.). *Empirisk etikk i pedagogiske praksiser. Artikulasjon, forstyrrelse, ekspansjon*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Sandvik, N. (2014). Barndom ingen mangelsykdom. *Dagsavisen*, Nye meninger. <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/barndom-ingen-mangelsykdom-1.451971>. Publisert 27. 03. 2014.
- Sandvik, N. (2014). Unikt masterstudium ved Høgskolen i Østfold. Intervju i *Første steg*. Publisert 04. 06. 2014.
- Sandvik, N. (2013). *Medvirkning og handlingskraft i småbarnspedagogiske praksiser. Horisontalt fremforhandlet innflytelse*. PhD-avhandling, NTNU/Norsk senter for barneforskning, Trondheim.

- Schjetne, E., Afdal, H., Anker, T., Johannesen, N. og Afdal, G. (2016) *Empirical moral philosophy and teacher education* I Ethics and Education, 11, 1
- Ulla, B. (under publisering). Reconceptualising Sleep: Relational Principles Inside/Outside of the Pram. [teksten publiseres desember 2017 i *Contemporary Issues in Early Childhood*]
- Ulla, B., Sandvik, N., Larsen, A.S., Johannesen, N. og Nyhus, M.R. (i prosess). The Sound of Scissors: joyful and critical fuss in higher education [manus er i prosess, og publiseres i Annouchka Bayley og Carol A. Taylor (Eds.). *Posthumanism and Higher Education: Reimagining Pedagogy, Practice and Research*. Palgrave].
- Ulla, B. (2017). Kroppens kraft. Kropp som del av inkludering og profesjonsutøvelse i barnehagen. I Arnesen, A.L. (red.). *Inkludering. Perspektiver i barnehagefaglige praksiser (2. utgave)* (s. 184-205). Universitetsforlaget: Oslo.
- Ulla, B. (2016). (B)læring i ein intrikat mosaikk av disiplinering. I Sandvik, N. (red.) *Barnehagen som utdanningsarena: Å tenke med filosofi* (s. 64-89). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ulla, B. (2016) Gløym glaninga. I *Barnehagefolk* nr 3, 2016. Oslo: Habitus. s. 6-7
- Ulla, B. (2016) Barnehagelærernes blikk har mange nyanser. *Vetuva*. Forskning og ny kunnskap om barnehage 2016 s. 14-15
- Ulla, B. (2016) Hekta på hud. I *Barnehagefolk* nr 2, 2016. Oslo: Habitus. s. 6-7
- Ulla, B. og Holten, I. C. S. (2015). Michel Foucault. *Barnehagefolk* 3/2015. Oslo: Habitus
- Ulla, B. (2015). *Arrangement av kropp, kraft og kunnskap; Ein studie av profesjonsutøvinga til barnehagelæraren* [doktoravhandling]. Det utdanningsvitenskaplige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Ulla, B. (2014). The concept of the dispositive: Methodological pathways to critical educational research. *Reconceptualizing Educational Research Methodology (RERM)*. Vol. 5(2)/2014. [46-59]
- Ulla, B. (2014). Auget som arrangement – om blikk, makt og skjønn i profesjonsutøvinga til barnehagelæraren. *Nordisk Barnehageforskning*. Vol. 8/2014 [1-16].
- Ulla, B. (2014) Ansiktet i blikkets fokus. I: *Barnehagefolk* 4/2014. Oslo: Habitus.
- Ulla, B., Sandvik, N., Nyhus, M. R. og Larsen, A.S. (2014) Barnehage bedre enn skole for femåringene. I: *Fredrikstad Blad*. 30. januar 2014 (s. 8-9).
- Ulla, B. (2013) Tungetankar, kakepynt og profesjonsutøving. *Barnehagefolk* 3/2013. Oslo: Habitus AS.
- Ulla, B., Sandvik, N., Larsen, A.S. (2013) Frem fra glemselsen: Fokus på de yngste barnehagebarna. I O. Kolstad (red.), *50 år med lærerutdanning i Halden: Perioden 2003-2013: Ti år i endring*. Halden: Høgskolen i Østfold, Avdeling for lærerutdanning. (s. 40-44).

Link til informasjonsvideo

Bachelor i Barnehagelærerutdanning, HiØ

<https://vimeo.com/151429847>

Link til informasjonsvideo

Masterstudium i barnehagepedagogikk og småbarnsvitenskap (0-3 år), HiØ

<https://vimeo.com/152313445>

